

BARÁTHI OTTÓ

Táguló terek, különféle kultúrák, kíméletlen kihívások

Tillmann J. A.: *Az eseményhorizonton túl*

Jól emlékszem, gimnáziumi éveimben – mintegy mindenevő – jobbra válogatás nélkül faltam a könyveket, míg később, különösen az utóbbi évtizedben már – a több szabadidő, ismeret és információ birtokában is – megfontoltabban szelektálok. Mostanában meg leginkább az emberiség előtt álló nagy kihívásokról szóló, Földünk globális problémáival foglalkozó, történeti, filozófiai, vallási, szociológiai (stb.) tárgyú könyveket preferálok. Így bukkantam a Balassi Bálint Megyei Könyvtár elektronikus katalógusában (bbmk.hu) Tillmann J. A. fenti kötetére, amely-

nek az alcíme: *terek – kultúrák – távlatok*, a főcíménél is kifejezőbb.

Azonnal ki is kölcsönöztem, és nemcsak elolvastam, de – szerzőjének életútjával együtt – tanulmányoztam is a könyvet. Így – mielőtt rátérek a könyv szemlélésére – álljanak itt először a sokat utazó, szabadgondolkodású, sajátos attitűddel is bíró szerző főbb életrajzi adatai. Tillmann József Adalbert (Bonyhád, 1957) magyarországi német filozófus, esszéista, egyetemi tanár. Egyetemi tanulmányait 1976–1977 között a Kossuth Lajos Tudományegyetemen kezdte, 1977–1981 között pedig az ELTE BTK történelem–esztétika szakán tanult. 1981-ben történelem-esztétika szakos előadó. 1981–1985 között fordító, szörfstanár, garázsmeister volt. 1985–1986 között a Panoráma Útikönyvek, 1986–1991 között a Vigília folyóirat szerkesztője. 1991–2009 között a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem filozófiatörténeti tanszékén egyetemi docens. 2000 óta a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem tanára.

A könyv címében szereplő – már önmagában is érdeklődést kiváltható – „eseményhorizont” összetett szó jelentésén töprengenie sem kell a figyelmes olvasónak, a hátsó borítón egy rövid tudományos (?) és egy szellemes, enyhén ironikus definíciót is felfedezhet, a következők szerint:

„ESEMÉNYHORIZONT 1. (kozmológiai) Olyan határfelület, amin túlról jelek már nem érnek el a megfigyelőhöz. Az eseményhorizont mögött elinduló fénysugarak soha nem lépik át az eseményhorizontot. 2. (hétköznapi) A médiafelületekből és hírhordalékokból képződött kaotikus torlasz, amely megakadályozza a látóhatár tágasságának tekintetbevételét. (Nomád Nagyszótár)”

Bevezető (ajánló) soraiban aztán a filozófus a könyv alcímében többes számban használt *tér* szót is értelmezi, így: „A tér kétségkívül nem merő geometria és mérték, hanem kultúra és történelem, elgondolás és alakítás is. Minden kornak és kultúrának sajátos térfelfogása van. Változandósága, történetisége miatt egyik sem végérvényes, hanem alakítható: a tér zsugorítható, és a tér tágítható is. Még akkor is, ha éppen szűkülni látszik...” (6.)

Ezzel a csak részben idézett szerzői felvezetéssel máris a „dolgok közepében” vagyunk, a könyv lényegénél tartunk, annál a tágas térnél – legalábbis az én horizontomon annak tűnik –, amit globalizálódó, végzetes veszélyeknek kitett világnak is nevezhetünk. Azon a glóbuszon, amelyen földrengésszerű események sora, sorsfordító történések garmadája zajlik, „itt és most” is, egyben lehetőségek adódnak napjainkban éppúgy, mint a közeli és a távolabb jövőben. Mindezekről mesél Tillmann – a sok-sok referenciaként használt idézet miatt – nagy figyelmet és türelmet igénylő, de gondolkodásra serkentő és talán még cselekvésre is készítő könyvében.

A *Tartalomból* (215.) természetesen jól kitűnik a kötet fejezet-struktúrája is. Első, a *Térérzék* c. nagyobb részében (7–52.) mintegy „tájolja” az olvasót: a tér felfogásáról, érzékeléséről és értelmezéséről értekeznek, majd végül a *Nemzeti lehetőségek terei* c. részben – nem tudni, igazán miért is éppen ebben az első fejezetben? – a többes szám ellenére csak a magyar esélyekről vizionál, nem éppen szívderítő módon. (Ezt a részt szerintem inkább az utolsó fejezetbe kellett volna elhelyezni, adekvát „teret” ott találva.) A kötet második fejezete, *Személyes színezetű kitérő* (53–67.) címmel egy magánlevelet (?) tartalmaz.

A kötet legterjedelmesebb fejezete a *Kultúrák* című igen informatív textus (69–175.), amelyben – többek között – a német, az iszlám, az amerikai és a kínai kultúrák különlegességeivel rukkol ki a szerző, némelyeket elrettentőnek (vagy nagyon is valósnak?) ábrázolva.

E nagy fejezeten belül Az iszlám kihívás c. részben – ismét híres és kevésbé ismert filozófusokat idéz – például az alábbiak szerint: „Vallások tekintetében fontos tudni, mi egy vallás, és mit is jelent egy kultúra történetében. A kultúrák vallási mintázatainak hatása kezdeteiktől fogva máig

érvényesül...” (94.) S hogy mi is az a *dzsibád*? „... szent küldetés, amelyet az írás ad parancsba, illetve a szent törvény is magában foglal, és amely csak akkor érhet véget, ha az iszlám fénye ragyogja be az egész világot.” (107.) Még ugyanitt ezt olvashatjuk: az iszlám „sokkal inkább, mint egykor a kereszténység, olyan vallás, amely végleges formát kíván adni a társadalmi rendnek, az emberi érintkezési formáknak, és keretek közé akarja zárni minden egyes ember életének minden egyes pillanatát. Tehát olyan állandóságra törekszik, amely más társadalmi formák többségében nem volt meg.” (107.)

Később az is kiderül a kötetből, hogy Európa napjainkban már a *Bebódolás felé* tart. „Az iszlám egyes politikusok szerint »Európához« tartozik. [...] Franciaországban már nem viselik el az iszlám vagy az arab országokra irányuló kritikát” – állapította meg harminc évvel ezelőtt Jaques Ellul. Két évtizeddel később Kertész Imre arról ír: „...ahogyan a muzulmánok elárasztják, s majd birtokukba veszik, magyarán elpusztítják Európát; ahogyan Európa mindezt kezeli (...) saját ellenségeit imádjá.” (113.) Később: „az iszlám egyetemes küldetést tulajdonít magának, az egyedüli vallásnak hirdeti magát, amelynek el kell érnie, hogy mindenki csatlakozzon hozzá, ne legyenek illúzióink, a világ egyetlen része sem menekül meg ettől.” (114.)

Az ún. arab tavasz nyomán a közelmúltban milliányi újabb muzulmán érkezett Európába – folytatja már maga Tillmann. A már itt élő, számottevő népcsoportokkal együtt a jövőben jelentősen befolyásolják a folyamatokat. Bassam Tibi, németországi szír származású muszlim politológus szerint „manapság a *political correctness* okán kozmetikázzák a statisztikákat. Ma Nyugat-Európában legalább 30 millió muzulmán él, nem pedig 15 millió, mint gyakran állítják.” (115.) Minthogy a fenti idézeteket egy liberális író, filozófus – nem pedig egy bevándorlásellenes konzervatív szerző –, azaz Tillmann maga válogatta és szerkesztette össze, okkal-joggal lehetnek jogosak a félelmeink. Jobb félni, mind megijedni – jutott eszembe nekem is, a régi magyar, sok igazságot rejtő szólás-mondás.

A szerző választott társai nyomán a kínai kultúráról sem állít ki sokkal különb bizonyítványt: „...nacionalizmussal átjárt, totalitárius hiperkapitalizmusa ma is nyugtalansággal kellene, hogy eltöltönn minden európaít”. Kína ugyanis „ma eljutott arra a pontra, amikor vége a korrepetálásnak, és kezdődik az előzés”. (163.)

Könyvének utolsó, *Más távlatok* c. fejezetében (177–213.) egykori, mai és eljövendő lehetőségeket villant fel, fontos kérdéseket vet fel. Egyhelyütt így: „Az élet vizsgálása pedig folytonos feladat – amibe az akarat

kérdőre vonása is beletartozik: Mit is akarunk? Miért is? Menyiben jó ez? Nekünk? Másoknak? Nemcsak ma, hanem minden időben.” (211.)

Összegezve: Tillmann tehát – ahogy magát szívesen nevezi: a későújkor-kutató – ebben a nem először jobbra liberális vallás- és művelődéstörténeti referenciák sokaságára épülő könyvében különböző korok és kultúrák tereinek alakulásába, tartósan érvényesülő tényezőibe, szavajárásával: „mintázataiba” és metamorfózisába igyekszik betekintést nyújtani, a kelet- és nyugat-európai térfelfogás különbözőségeitől kezdve a nemzeti kultúrák különféleségein és sajátosságain át a jelenbeli és a távolabbi lehetőségekig bezárólag.

A kötet legfontosabb tanulsága és a levont konklúzió szerintem leginkább az lehet, hogy bár a különféle kultúrák hatásai markánsan még nem minden európai országban érzékelhetőek, az már ma is nyilvánvaló, hogy az esetleg legalizálandó migráció, és/vagy az újra meg újra elszabaduló bevándorlási hullámok hátán érkező – leteleplő, de asszimilációra képtelen – néptömegek egyre növekvő mértékben alakítják majd Európa kulturális (vallási, politikai, jogi stb.) arculatát. Ezért is fontos, hogy megismerjük a kultúrájukat, és szembesüljünk várható kihívásaikkal. Ez utóbbihoz ez a könyv is némi – ha nem is feltétlenül elégséges és alapos – adalék, és fontos figyelemfelkeltés, figyelmeztetés is lehet.

A karcsú, A/5 formátumú, szerény, sötét színű, fentebb szemlézett kötet – amit most az olvasó figyelmébe ajánlok – a közelmúltban látott napvilágot. Véleményem szerint éppúgy arathat sikert, mint szülhet averziót a hasonló tárgyú és tartalmú könyvek piacán, és válthat ki vitákat a liberális, a keresztény-konzervatív és a neutrális-konzolidált olvasók körében egyaránt.

(Typotex Kiadó, Bp., 2018)

SZERZŐINKRŐL

- BARÁTHI OTTÓ, DR. (1944, Hatvan) közgazdász, újság- és közíró. Csaknem száz tanulmánya, tucatnál is több saját és/vagy társszerzőként jegyzett kötete látott napvilágot. Az egyik legismertebb munkája, az *50 év a Palócföld életéből – Egy folyóirat Nógrád történelmében* c. monográfiája 2008-ban jelent meg.
- DEBRECENI BOGLÁRKA (1981, Salgótarján) író, költő, művészettörténész, kulturális antropológus, muzeológus; művészettörténet, vizuális kultúra és társadalomismeret szakos tanár. Kaleidoszkóp-díjas. Panoráma c. kötete a Palócföld Könyvek sorozatban jelent meg. Legutóbbi kötete: *A belső tó* (2018).
- ERDŐS ISTVÁN (1939, Hernádnémeti) író. Tanárnak, népművelőnek jött a debreceni egyetemről Salgótarjánba. A Palócföld, a Napjaink, a Népszava, a Valóság, a Kapu közölte fontosabb írásait. Játékfilmet, mesejátékot írt a televíziónak. A *Párkányjárás* című kötete után *Nagyoroszi*, *Messze kéklilik a Duna* címmel jelentek meg könyvei. Madách-díjas. Romakutatóként Eötvös József-életműdíjjal tüntették ki.
- FELLINGER KÁROLY (1963, Pozsony) felvidéki magyar költő, meseíró. Jókán él. Tagja a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának és a Magyar Írószövetségnek. Több mint harminc önálló kötete jelent meg. Versesköttei fordításban románul, oroszul, spanyolul, törökül, franciául, angolul, németül, szlovákul is napvilágot láttak. 2016-ban Madách-nívódíjat kapott.
- FILIP TAMÁS (1960, Budapest) költő, szerkesztő, a Dokk.hu művészeti vezetője, a Magyar Írószövetség választmányának tagja. Kilenc kötet szerzője. 2017-ben József Attila-díjjal ismerték el munkásságát.
- GYUKITS GYÖRGY (1961, Budapest) szociológus, egyetemi oktató. Szakterülete az egészségszociológia és szociálpolitika. Kutatási területe: szegénység, egészségügyi rendszer, etnikai csoportok (főként a romák) egészségi állapota és egészségügyi ellátása.
- HAJNAL JÓZSEF (1951, Kunszentmárton) újságíró, tanár. A Szolnok Megyei Néplap egykori főszerkesztője, a Magyar Rádió Miskolci Stúdiójának, a Miskolci Rádióknak egykori stúdióvezetője. Több lapnak volt felelős szerkesztője, készített televíziós műsororozatot. Tanított a Miskolci Egyetemen. Több interjúkötetet szerkesztett és írt. Legutóbbi kötetei: *Mákdobáló* (2017), *Álmodj méheket* (2018).
- HANGÁCSI ZSUZSANNA (1989, Kassa) a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának abszolutóriumot szerzett hallgatója. Kutatási területe az Irodalmi Szemle folyóirat, a (cseh)szlovákiai magyar irodalom. Tanulmányai jelentek meg konferenciakötetekben (pl. *Nyom-követés 2*). 2017 nyarán a Kortárs esszépályázatán második helyezést ért el.
- JÓNA DÁVID (1968, Budapest) médiatanár, újságíró, operatőr, az Art'húr kul-

- turális, művészeti lap alapítója, szerkesztője, a facebookon az Art'húr Irodalmi Kávéház főszerkesztője. 17 évig tanított a zsámbéki főiskolán. Legutóbbi kötete: *Jóféle csönd* (2018).
- KABDEBŐ LÓRÁNT, DR. (1936, Budapest) irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, Szabó Lőrinc monográfusa. Számos önálló kötet és monográfia szerzője, Szabó Lőrinc-életműkiadások gondozója, a Pécsi és a Miskolci Egyetem tudomány-szervező egyénisége. 1998-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével ismerték el munkásságát.
- LACKFI JÁNOS (1971, Budapest) József Attila-, Déry Tibor- és Prima Primissima-díjas író, költő, műfordító, szerkesztő, az irodalomtudomány doktora. Harmincnál több könyv szerzője. 1999-től a Nagyvilág szerkesztője.
- MADÁR JÁNOS (1948, Balkány) író, szerkesztő. A Kelet Felől című folyóirat alapító főszerkesztője, a Muravidék, a Magyar Múza és az Új Tanú folyóiratok szerkesztője. A Rím Könyvkiadó vezetője, a Magyar Újságírók Közösségének alelnöke, a Magyar Írószövetség választmányi tagja. Eddig kilenc önálló könyve jelent meg.
- F. NAGY GÁBOR (1974, Pásztó) főállásban igazgatásszervező, 1997-től publikál. Antológiákban, folyóiratokban szerepelnek versei, meséi. Eddig nyolc verseskötete jelent meg. 2008-ban, *Zarándoklétünk ösvényein* című könyvéért, a Fehér Klára Irodalmi-díj Kuratóriuma által elismerésben részesült.
- NAGY JUDIT ÁFONYA (1985, Ózd) költő, író. Egyetemi tanulmányait a Miskolci Egyetem magyar szakán végezte, de betekintő jelleggel volt történelem és egyiptológia szakos is Budapesten. 2006-tól a FISZ tagja, több folyóiratban és antológiában szerepelt már. Jelenleg Balassagyarmaton él.
- NAGYGÉCI KOVÁCS JÓZSEF (1977, Sátoraljaújhely) kritikus. Jelenleg Erdőkertesén él. Pedagógusként és labdarúgóedzőként is dolgozik, a fennmaradó rengeteg szabadidejét olvasással és írással tölti.
- NÉMETH PÉTER MIKOLA (1953, Diósgyőr) költő, esszéíró, performer, szerkesztő-rendező. A Katedrális című irodalmi, művészeti és társadalmi folyóirat alapító-főszerkesztője. Az E(x)KSZPANZIÓ nemzetközi kortárs művészeti fesztiválok alkotó-rendezője. A Magyar Írószövetség, az Avangárd Szakosztály és a Bohár András Kör elnökségének tagja.
- OLÁH ANDRÁS (1954, Hajdúnánás) költő, író, pedagógus. A legjelesebb magyar folyóiratok rendszeresen közlik verseit, novelláit, drámáit, recenzióit. Több antológiában is szerepelt. Tagja a Magyar Írószövetségnek. Eddig 11 önálló kötete jelent meg. 2016-ban Ratkó József-díjat kapott és elnyerte a Salvatore Quasimodo költőverseny különdíját.
- ORAVECZ TIBOR (1959, Salgótarján) költő. Középkorok korától ír verseket. Az akkori Palócföld irodalmi szellemi életében telt ifjúkora. Jelenleg Nagytarcsán él.
- RADNAI ISTVÁN (1939, Budapest) költő. Az 1970-es évek elejétől a

- legjelentősebb magyar folyóiratok közlik verseit. Az Élet és Irodalomban glosszái jelentek meg, antológiákban szerepel. Tagja a Magyar Írószövetségnek. Nyolc önálló kötete jelent meg.
- STEINMACHER KORNÉLIA (1987, Tapolca) irodalomtörténész. Az ELTE-n végzett magyar nyelv és irodalom szakon. Jelenleg Balassagyarmaton a Magyar Nemzeti Múzeum Palóc Múzeumának munkatársa. A népi hiedelemvilág 19. századi irodalmi vonatkozásait kutatja. Rendszeresen ír kritikákat kortárs irodalmi művekről és filmekről.
- SULYOK LÁSZLÓ (1944, Nagybátony) magyar-történelem szakos középiskolai tanár, kulturális újságíró. A Magyar Politikai Foglyok Szövetsége Nógrád Megyei Szervezetének elnökhelyettese. Több Nógrád megyei napilap főszerkesztője volt. Első könyve, a *Reuski rabszolgák* 1990-ben jelent meg, melyet további hat kötet követett. Írásai többnyire a kommunista diktatúra számkivetettjeinek sorsáról szólnak.
- SZENTJÁNOSI CSABA (1965, Budapest) költő. Eddig két önálló verseskötete látott napvilágot (*Vers a versben*, 2003; *A falu bolondja*, 2018). Folyóiratokban publikál. A Rákoskeresztúri Református Gyülekezet elhívott tagja, elhivatott szolgája.
- SZIGETI JENŐ, DR. (1936, Budapest) teológus, lelkész, folklorista, vallástörténész. A Kárpát-medence számos egyetemén és az USA-ban is oktatott. Kutatási témája a népi vallássosság, a Biblia a művelődéstörténetben, vallástörténet, vallásszociológia.
- Több tudományos lap állandó munkatársa. A MTA köztestületi tagja.
- SZIRMAI PÉTER (1970, Budapest) író. Novelláit, esszéit magyarországi és határon túli lapok közlik. Eddig három kötete jelent meg, egy regény 2007-ben, és két novelláskötet 2011-ben, 2013-ban.
- ZSIRAI LÁSZLÓ (Sopron, 1956) író, költő, szerkesztő, publicista, a Magyar Írószövetség tagja. Versei, novellái, esszéi, publicisztikai önálló kötetekben, hazai, külföldi folyóiratokban, antológiákban jelentek meg, rádióban, televízióban hangzottak el. Több szépirodalmi és sajtópályázaton nyert díjakat.

Képzőművészek

- FÖLDI PÉTER (1949, Somoskőújfalu) Kossuth-díjas festő. Alkotásaival 1974 óta szerepel kiállításokon. 1998-ban Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszttel, 2007-ben Kossuth-díjjal, 2009-ben Prima Primissima-díjjal tüntették ki.
- KELEMEN JÓZSEF (1960, Pásztó) tanár, képzőművész, költő. Alapító tagja a Balassi Bálint Asztaltársaságnak. Egyéni és csoportos kiállításokon láthatók alkotásai, 1988-tól a Salgótarjáni Tavasz Tárlat kiállítója, a 2000-es években a Szécsényi Őszi Tárlaton is rendszeresen bemutatkozik.
- MAKRAY JÁNOS (1955, Budapest) festőművész. Több mint 60 önálló kiállítása volt Magyarországon, Ausztriában és Németországban. 2017-ben a parlamentben átvehette a Magyar Termék Nagydíj kitüntetést színterapiás festményesorozatáért.

Lapszámunkban Kelemen József alkotásai láthatók.
A borítóoldal a *Támaszkodó* című képének felhasználásával készült.
A borító belső oldalai közül az elsón a *Szívemnek kedves palántája*,
a hátsón a *Lehetőségek* című képét közöljük.

Főszerkesztő:
DR. GRÉCZI-ZSOLDOS ENIKŐ

Főmunkatárs:
DR. CSONGRÁDY BÉLA
NAGY PÁL (Párizs)

Képzőművészeti szakértő:
KELE SZABÓ ÁGNES

Borítótervező:
RÁDULY CSABA

Tördelőszerkesztő:
HERNÁDINÉ BAKOS
MARIANNA

Fenntartó:

SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ
VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Partnereink:

NÓGRÁD MEGYEI HÍRLAP

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR
NÓGRÁD MEGYEI LEVÉLTÁRA

Készült
a Polar Stúdióban (Salgótarján)

Kiadja: Balassi Bálint Megyei Könyvtár (3100 Salgótarján, Kassai sor 2.)
Felelős kiadó: MOLNÁR ÉVA igazgató

Alapító:
Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése

A lap díjai:

Nógrád Megye Madách-díja

Salgótarján Pro Urbe-díja

Nógrád Megyei Értéktár „Nógrádikuma”

Levél cím: 3101 Salgótarján, Pf. 18. ♦ Telefon: 32/521–560 ♦ Fax: 32/521–555
Internet: www.palocfold.wordpress.com ♦ Elektronikus cím: palocfold@bbmk.hu
Terjeszti a Magyar Lapterjesztő Zrt. (LAPKER) ♦ Egy szám ára: 500,- Ft ♦
Előfizethető a Balassi Bálint Megyei Könyvtárban és az elérhetőseinkben.
A Palócföld Könyvek sorozatban megjelent könyvek ugyanígy megrendelhetők. ♦
Kéziratokat és rajzokat megőrizzük, de nem küldünk vissza.
ISSN 0555-8867 ♦ INDEX 25925

Palócföld

IRODALMI, MŰVESZETI, KÖZLETTI FOLYÓIRAT

19001

Ára: 500 Ft